

VRIJWILLIGERSBESTUUR: SIGN OF THE TIMES

Herken je dat ook, dat je verbaasd bent over de vraagstukken waar de politiek in Den Haag zich druk over maakt? Ik verwacht hevige debatten over lange-termijnvisies, de samenleving die we willen creëren en hoe we daar regie op kunnen voeren. In plaats daarvan gaat het vooral over het laatste incident van gisteren en elkaar zwartmaken. Dat betekent niet dat de politiek waar ik naar uitkijk verdwenen is. Die is verschoven. Want als globalisering, populisme en afbrokkelend vertrouwen het voor de nationale politiek lastig maakt om regie te voeren, komen andere vormen van democratie op. Een tijdlang hebben we dat vooral gezocht in directe democratie door referenda, maar het bleek daarbij lastig om boven keuzes op basis van sentiment uit te stijgen. Politiek vereist diepgang en afweging van argumenten en dat is lastig indien alleen de kracht van de meerderheid geldt.

Daarom ben ik fan van een tussenvorm: 'deliberatieve democratie'. Het is een vorm van democratie die gebaseerd is op overleg en besluitvorming tussen vrijwilligers. Deze vrijwilligers worden niet gekozen zoals bij een vertegenwoordigende democratie, maar vaak via loting aangewezen. Of omdat ze bewezen

hebben specifieke kennis te bezitten die behulpzaam is om tot een weloverwogen beslissing te komen. Bij de besluitvorming gaat het om de kracht van het betere argument in plaats van de kracht van de meerderheid. Dat leidt tot een inclusief debat waarin voor- en tegenargumenten worden gewogen met een focus op het algemene belang.

En ondanks dat de term wellicht nieuw is, zien we het al volop om ons heen:

- Op internationaal niveau: bijvoorbeeld bij het Marine Stewardship Council in de visserij. Normering die bepaald is en wordt afgedwongen door Unilever, WWF en andere betrokkenen, omdat zij allen belang hebben bij een ook in de toekomst volhoudbare visserijsector.
- Op nationaal niveau: met het 54 puntenplan van Urgenda samen met 800 organisaties, waarin zij aangeven hoe we als Nederland op korte termijn 25 procent van onze CO₂-uitstoot kunnen reduceren.
- Op regionaal niveau: met de vereniging Noordelijke Friese Wouden, waarin allerlei partijen samenwerken om het coulissen-landschap te behouden door verbindingen te creëren met toerisme, inclusieve landbouw en natuurbeheer.
- Op lokaal niveau: in mijn dorp Eibergen, waar ondernemers en burgers samen zorgden voor genieten, levendigheid en een stimulans voor de lokale ondernemers door een bijzonder kerstpakket op te tuigen.

Herkenbaar? Waarschijnlijk wel, want dit soort initiatieven zie je in allerlei sectoren. De reden waarom ik dit noem is dat het veel meer is dan 'weer een initiatief'. Schrerer en Palazzo stellen dat deliberatieve democratie opkomt door het afbrokkelen van de macht van de vertegenwoordigende democratie. Om die lacune op te vullen worden burgers en bedrijven politieke actoren die samen 'wetten' ontwikkelen waar we ons aan willen houden. Dit betekent ook dat vrijwilligersbestuur voor mij veel meer is dan bestuurders die geen vergoeding krijgen. Het is een teken van deze tijd waarin een fundamentele vernieuwing plaatsvindt van de wijze waarop wij onze samenleving besturen.

André Nijhof is hoogleraar Sustainable Business & Stewardship aan Nyenrode Business Universiteit.

